

Bredsida mot probiotika missar målet

Urban Forsum hävdar i en skarp attack i LT 42/2008 (sidorna 2859-60) att laktobaciller inte har några dokumenterade effekter och beklagar att forskningen om probiotika stöds av stora forskningsfinansierare.

Han kritiserar bland annat i minst två avseenden en dubbelblind placebokontrollerad studie som vi och flera medarbetare är ansvariga för [1]. För det första skriver han att vi skulle hävda att probiotika förebygger eller botar allergi hos småbarn. Vi har inte påstått att så är fallet, vare sig i den aktuella artikeln, i en färsk översiktsartikel som en av oss var medförfattare till [2] eller i något av de många kongress- och symposieföredrag som vi inbjudits att hålla.

Vår studie, som i en färsk metaanalys [3] bedömdes högt från kvalitets synpunkt, var dock uppmuntrande i det att förekomsten av IgE-associerad sjukdom vid två års ålder var klart lägre hos barn vars mödrar behandlades med laktobaciller än hos barnen i gruppen där mödrarna och barnen fick placebo. Effekten kvarstod efter att vi justerat för ett antal möjliga störfaktorer. Tillförsel av stammen till mödrarna påverkade cytokinsammansättningen i deras bröstmjölk [4].

Forsum kritiserar oss sedan för att inte kunna bevisa att de tillförda bakterierna verkligen koloniserar tjocktarmen. Frågan är inte väsentlig ur klinisk synvinkel. Det finns inget som talar för att kolonisering av just tjocktarmen skulle vara en förutsättning för klinisk effekt.

Flera olika stammar av *Lactobacillus reuteri* förekommer naturligt i gastrointestinalkanalen, och Forsum har rätt i att det inte finns någon metod att skilja dem från varandra. Att vår stam överlever

Laktobaciller och probiotika – djävulen lurar i detaljerna

Här lamponger, filmjölk och kosttillsägg bättre om de innehåller laktobaciller? Det kan verka så enligt marknadsföringen, men en granskning av underlaget visar inget stöd för påståendena. Forskningsfinansierare har här ett stort granskande ansvar.

en märklig omedveten logik för marknadsföring där tilläggsproteinet beräknas vara en regelbunden användning för probiotikerna syftar till att påverka värdet för ingången och detta produkt och marknadsföring syftar till att stärka och skydda kroppens naturliga försvar.

parametrar i blod (1, 3). För riktiga visat att flera bakteriestammar kan användas eller kombineras. Det är dock viktigt att man inte missar att vissa dessa, i synnerhet forskarna helt enkelt förmodat sig att problem

Urban Forsums artikel var införd i LT 42/2008.

tarmpassagen är dock uppenbart, eftersom de barn som fick *L. reuteri* i vår [5] och tidigare studier [6] hade signifikant högre förekomst av *L. reuteri* i avföringsproverna vid alla provtagningsstillfällen än barn som fått placebo.

Forsums kritik mot att forskningsfinansierare stöder probiotikaforskning är märklig. Området är aktuellt, potentiellt viktigt och kan kanske i framtiden bli en möjlig väg till att förebygga inte bara allergier utan även diabetes och annan autoimmunitet.

Den kliniska dokumentationen hittills har sammanfattats i flera metaanalyser som konkluderar att probiotika förkortar durationen av infektiös spädbarnsdiarré [7, 8], sannolikt förebygger diarré vid behandling med bredspektrumantibiotika [9, 10] samt minskar risken för nekrotiserande enterokolit hos prematurer [11].

Behandlingseffekten vid spädbarnskolik är uppmuntrande med bättre effekt på skriketid än gängse »kolikdroppar« [12], liksom skriketid, avföringar och regurgitation hos prematurer [13]. Är det inte självklart att mikrobiell ekologi och probiotikaforskning är potentiellt viktiga forskningsområden som bör stödjas?

Det är litet förvånande att Forsum, som ju är bakteriolog, okritiskt buntar ihop helt olika laktobacillstammar. Termen »probiotika« är inte användningsfritt definierad och används därför fritt, även för stammar med minimal klinisk dokumentation. Den av

oss använda stammen har en gedigen dokumentation vad gäller kliniska effekter och säkerhet. Det gäller förvisso inte alla så kallade probiotika.

Thomas Abrahamsson
leg läkare, doktorand,
barnkliniken, Linköping

Bengt Björkstén
professor emeritus,
pediatrik och allergiprevention,
Karolinska institutet
bengt.bjorksten@ki.se

Göran Oldaeus
med dr, överläkare,
barnkliniken, Jönköping

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Den av författarna och andra genomförda studien har haft visst finansiellt stöd av producenten Biogaaia AB. Bengt Björkstén är ofta inbjuden föredragsställare om probiotika vid internationella kongresser och seminarier som ibland stöds av olika företag.

REFERENSER

- Prescott SL, Björkstén B. Probiotics for the prevention or treatment of allergic diseases. *J Allergy Clin Immunol.* 2007;120:255-62.
- Lee J, Seto D, Bielory L. Meta-analysis of clinical trials of probiotics for prevention and treatment of pediatric atopic dermatitis. *J Allergy Clin Immunol.* 2008;121:116-121 e11.
- Alfaleh K, Bassler D. Probiotics for prevention of necrotizing enterocolitis in preterm infants. *Cochrane Database Syst Rev* 2008;CD005496.
- Indrio F, Riezzo G, Raimondi F, Bisceglia M, Cavallo L, Francavilla R. The effects of probiotics on feeding tolerance, bowel habits, and gastrointestinal motility in preterm newborns. *J Pediatr.* 2008;152:801-6.

LÄS MER Fullständig referenslista <http://ltarkiv.lakartidningen.se>

REPLIK:

Ett område där värderingarna går isär

Laktobaciller som probiotika är ett område där värderingar går isär. Detta speglas i Abrahamssons och medarbetarens kommentar. Låt mig klargöra några saker:

- Jag har inte sagt att Abrahamsson och medarbetare påstår att probiotika förebygger eller botar allergi hos små barn. Däremot har min skrivning ett nära samband med ett påstående på Biogaias hemsida under rubriken »Barnhälsa«: »Vetenskapliga studier har visat att *L. reuteri* minskar risken för allergiska eksem/IgE-associerade eksem hos barn med allergi i familjen«.
- Jag har inte beklagat att stora forskningsfinansierare stödjer probiotikaforskning, bara uppmanat dem att vara grannläga vid sin bedömning av ansökningar.
- Att ta upp ett par i samma fråga problematiska artiklar till debatt är inte att »bunta ihop helt olika laktobacillstammar«.

För en allsidig, mer fyllig belysning av forskningsläget avseende bakterieekologi och mag-tarmkanalen inklusive värdering av probiotikastudier rekommenderar jag den nyutkomna, populärt och balanserat skrivna skriften »Magen – Bakterier, buller och brak« [1].

Urban Forsum

professor, överläkare, klinisk mikrobiologiska laboriet, Linköpings universitet; Laboratoriemedicinskt centrum i Östergötland, Östergötlands läns landsting urban.forsum@imk.liu.se

REFERENS

- Benno P m fl. Magen – Bakterier, buller och brak. Stockholm: Karolinska Institutet University Press; 2008.